

TELEGRAPFULU ROMANU.

Telegraful ese de două ori pe săptămâna: joi și Duminică. — Prenumeratunile se face în Sabiu la expediția foieșe pe afara la c. r. poste, cu bani gata prin scrisori francate, adreseate către expediția. Pretul prenumeratunii pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a., iar pe o jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pen-

Nr. 78. ANULU XVIII.

Sabiu, în 1/3 Octombrie 1870.

Programu,

Pentru congresulu naționalu bisericescu român, de religiunea ortodoxă, conchiamatul pre 1-a Octombrie a.c. la Sabiu.

1. În 30 Septembrie st. v. la 10 ore dimineață se va tine serviciul diecesc cu chiamarea s. Duchu în biserică din cetate.

2. A doua zi — 1-a Octombrie — dimineață la 9 ore, se voru adună toti membrii congresuali în biserică numita, localul congresului, incunoscîntându-se metropolitul presedinte.

3. Sosindu metropolitul, și ocupandusi membri congresuali locurile pregătite, se va constitui biroul interimalu.

4. Metropolitul presedinte va deschide congresulu, prin o cuventare solenă.

5. Indată după deschiderea congresului, acesta va trece la verificarea membrilor congresuali.

6. Membrii congresuali suntu avisati a-si predă credentialele la presidiu.

Dela presidiulu congresului naționalu bisericescu român.

Alegeri la congresu.

In archidiaconă s'au mai alesu:
in cercu IX par. prot V. Piposiu
in cercu XIV (mir.) dlu Ioanu Filipescu
perceptoru
in cercu IX (mirénu) Vasiliu Busdugu.

Pré săntiele Sele P. P. Procopiu Ivacico-
viciu Episcopulu Aradului și Ioanu Popa su
Episcopulu Caransebesului au sositu alaltaeri în
mijlocul nostru.

Deschiderea congresului.

Conformu programului publicata în făjă nostra,
eri la 10 ore s'a seversită în biserică din cetate
chiamarea săntului Duhu, premergându acestei-a sta.
Liturghia. Escentența Sea Présantitulu Metropolit
Andrei Bar. de Siagun'a asistatul de mai
multi preoți a celebrat sănta liturgia și chiamarea S. D.
De fată a fostu Présantiele Sele P.P. Episcopii din
diecesele Aradului și Caransebesului și unu numeru
frumosu de deputati preoțesci și mirenesci. — As-
tăzi la 9 ore s'au adonatu membrii în biserică și
după ce s'a alesu o deputație din sinulu membrilor
adunati, acăstă s'a dusu în reședință metro-
politana spre a invitată pre Prés. Metropolitul. Dupa
acăstă urmăre cele anunciate prin programu.

Deputatil alesi pentru congresulu na- ționalu, în dieces'a Caransebesului

In cercu Prisac'a: Ant. Mocioni; in Lugo-
siu: Dr. Ales. Mocioni; totu aci din cleru: proto-
populu G. Pesteanu.

In cercu Faget: Victore Mocioni; din cleru
protopopulu: Atan. Ioanoviciu.

In cercu Lebelu: Georg. Ardeleanu; d. cleru
protopopulu Aless. Ioanoviciu.

In cercu Ghiladu: Ioane Lengeru; d. cl.
pp. I. P. Seimanu.

In cercu Sasc'a: N. Vui'a;

In cercu Jamu: I. Fauru; d. cleru protop.
Iosif Popoviciu.

In cercu Oraviti'a: Tim. Miclea; d. cl.
prot. Jac. Popoviciu.

In cercu Boccea: Georgiu Ioanoviciu.

In cercu Caransebesiu: maiorulu Jos. Se-
racinu; d. cleru prot. Nicol. Andreeviciu.

In cercu Ohab'a-bistra: capitanulu Teod.
Seracinu.

ru provinciale din Monarchia pe anu sau
8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a.
Pentru prime, și tieri straine pe anu 12
pe $\frac{1}{4}$ ann. 6 fl. v. a.

Inseratul se plătesc pentru
intia ora cu 7. cr. sirul, pentru
a doua ora cu $\frac{1}{2}$, cr. și pentru a
treia repetitie cu $\frac{1}{4}$, cr. v. a.

In cercu Armenis: Supratente Spiridonu Busu.
In cercu Teregov'a: capit. I. Popoviciu ab-
dicendu, s'a ordinat nouă alegere.

In cercu Cornea: docintele Teodoru Serbu.

In cercu Mehadi'a: proprietariulu Vasile

Popoviciu: el. pppulu Dim. Iacobescu.

In cercu Prigor: sergintele Michaiu Bus'a.

In cercu Bozoviciu: docintele diaconu Nic.

Brițzeiu.

In cercu Petrovescu: supr'a-ten. Ioane Bal-

nosiianu; din cleru pppulu Sim. Dimitrieviciu.

In cercu Biserica-alba': după renuciarea

majorului Megelesiu: Cosm. Cioloc'a.

Deputati congresuali.

La congresulu naționalu din Sabiu, prin ale-
gare suntu acreditați din districtulu consistoriului
oradanu:

Din cercu Oradea de susu: Nicolae Zsig'a
jun.; din cerc. Pestesiu: Pavelu Fasie; ambii mi-
reni; iera din ambele cercuri, preotu: Mironu Ro-
manu.

Din cerc. Oradea de josu: Ioann Fasie, din
cerc. Tinc'a: Georgiu Dringou, miren; iera din
ambele cercuri, preotu: Petru Suciu.

Din cerc. Beiusu: Parteniu Cosm'a.* din
cerc. Vascon: Georgiu Pop'a, miren; iera ambele
cercuri, preotu: Georgiu Vasileviciu.

Conferintiele Investiatoresci

din protopiatulu Palu Bra-
siovalu. (Urmare.)

Clasea a treia.

A Repetarea celor propuse in cl. 2.

B. III. Miscarea corpuri solide, fluide, se-
róse.

I. Miscarea séu echilibru corporilor solide:
a) Planulu pizisiu. b) Pendululu. c) Balansulu. d)
Scripetiulu. e) Rotele de mâna (7).

O besca împluită cu aeru se înfătă mai tare,
deca o incaldiesci, pentru ca aerul se întinde în
ea prin căldura. Argintu viu inca se întinde prin
căldura și se stringe prin frigă în termometru.
Termometrul este unu instrument, prin carele me-
surămu caldură (urmăza descrierea termometrului.)

Aerul incaldit este mai usioru, celu rece
este mai greu; acesta cadiendu asupra celui caldu-
lu redică în susu; miscarea aerului se numesce
ventu. Dece deschidi ușă, cându este frigă afară,
caldu în odaie, te isbesece ventu în fată.

Că sa se prefaca apă în aburi, se cere cal-
dora. Dece stropesci vîră în odaie, apă prin că-
dura se prefacă în aburi; caldura multă a trecutu
în aburi; aburii se imprăstia în aeru; odaia rămâne
recorita. Aburii imbulditii și recitii se prefacă în su-
dore pre ferestre, rôua, bruma, plôie, zapada, grî-
dina. Dece ferbi apă la focu cu spirtu într'o sticla
astopata cu dopu, aburii, redicându-se multi în
susu, arunca dopulu din gură sticlei; pre acesta
insusire a aburilor se basăza miscarea masinelor
prin aburi (vapore.)

a) Planulu pizisiu. Cartea jace pre măsa
dece pui pre ea unu globuletiu de lemn,
rămâne nemisicatu, numai cătu apasa asupr'a
cărții. Ridici cartea la unu capetu, ai unu

planu pizisiu. Pui acum pre ea globuletiulu,
se rotogolesce în diosu, fiindu ca prin ridicarea
cărții și ai înlesinu apropiarea sea de
pamentu (= caderea). Cu cătu va fi capetulu

*) a refusat mandatul din cauza unor scaderi in
procedură scrutinării, și e probabilu ca va fi ale-
gere nouă spre destulă dosadire a poporului.

de susu alu cărtii mai ridicat, séu ca cătu
vei pune globulu pre carteia pizisia mai insusu
cu atât'a se va rotogoli mai iute in diosu.

Bagi o sfâră prin gaura globului, tragi de
sfâră globulu pre măsa, ilu vei terăi usioru; ilu
tragi pre planulu pizisiu în susu, va merge mai
greu; pre planulu mai ridicat lu vei trage insusu
și mai greu. Carauiulu trage tencuri grele în
caru pre scară de povere; fiindu scară mai lungă
și asiă mai pucinu pizisia, va suí tenculu mai
usioru. Pre locu siesu tragi doi cai unu caru cu
povara; la unu drumu pizisiu se cera pentru
aceea-si povéra patru cai, că sa pótă sui carulu la
dealu. Cá sa usuréze suirea poverelor pre dé-
luri, facu ómenii drumulu pre cōst'a dealului su-
cindulu in mai multe planuri pucinu pizisia.

b) Pendululu (= plumbulu). Unu glontiu
aternendu de una firu de sfâră nu pôte cadé
la pamentu, ca lu opresce frulu; pamentul
inse lu trage in josu; glontiulu intinde dără
pro firulu in direcție verticale. Glontiulu
aternandu de capetulu unui firu se numesce
simplu plumbu (siesu bolobocu). Acesta in-
strument se intrebuintă de lemnari, sa
planteze după direcția lui stalpi in pamentu
verticalu. Zidariulu potrivește după bolobocu
direcția verticală a zidului.

Tini in stâng'a capetulu firului dela blombu, cu
drépt'a ridici glontiulu in susu și lu lasi sa cada;
pamentul lu trage in josu; firulu ilu opresce de
a cadé la pamentu; glontiulu pusu in miscare rap-
pede se 'niepteza in partea opusa in susu. Unu
glontiu prinsu de unu firu incepându-se in drépt'a
st in stâng'a se numesce pendulu. Pendululu se
intrebuintă la orologiele de parete, spre a le re-
gula miscarea.

c) Balansulu. Unu batiu spriginitu la
midilociu pre degetu (ori pre cuiulu unui po-
stamentu), in cătu nu aterna de o parte mai
multu, ca de altă (= se pune in echilibru), se
numesce balansu. Partea balansului din drépt'a
dela punctulu spriginitrei se numesce bratiulu
dreptu, ceealalta bratiulu stângă. Balansulu
cu două bratii se intrebuintă la compene.

Dece spriginitu balansulu la unu punctu
aproximativ de capetulu seu s. c. din stâng'a, avemu
unu balansu cu unu braciu scurtu și unul lungu.

Dece pui pre capetulu lui celu scurtu o po-
vă s. e. de 6 Pf., pre celu lungu aplică o putere
numai de $\frac{1}{2}$ pf. și lu va pune in echilibru. Ba-
lansulu acestă se intrebuintă la canturi. La-
stariulu, cu care aplicându omulu o putere mica,
redică dela pamentu povere mari și grele, și baséza
pre balansulu cu unu braciu scurtu și unul lungu.

Dece spriginitu balansulu la unu capetu, ier'
de ceealalta parte dela punctulu spriginitrei pui po-
vă apoi aplică și poterea, vei avea balansu cu
unu braciu. Cu cătu va fi povă mai aproape de
punctulu spriginitrei, cu altă se cere mai pucinu
potere, și o redică. Redicarea și portarea poverelor
cu rób'a se baséza pre balansulu cu unu
braciu.

d) Scriptiulu. O rotită, a cărei'a osia
se pôte inverti între nescă clesce cu carligu,
și pre vagasiulu din giurul ei se pôte imbucă
o sfâră, se numesce scriptiul. Se află scri-
petie și cu mai multe rotită a cărei'a clesce;
acestea se numesc scriptetie comune.

Prin midilocirea scriptetelor comune, fiindu
ca acestea se baséza pre balansulu cu unu braciu,
ridică omenii la locuri înalte povere fără mari
pre lângă o putere aplicată destul de neînsemnată.

e) Rotele de măru se 'nvertescu, fiindu ca apă
apă cadindă prin greutatea sea asupr'a loru.

Valea micută, care curge pre monte în josu cu repediciune, apăsa de asupr'a rōtei de mōra.

Ier' o vale mare pōte inverti rōta mōrei apa sânda lopetele ei pre dedesuptu. Rōtele puse prin apa in miscare invertesc pe tr'a morii, carea prin miscarea sī greutatea ei sfermesce grauntiele, de le face faina.

Clasea a patr'a.

A. Repetirea celor propuse in cl. 3.

B. Observări la corpurile fluide: a) surfacă apei, b) vasele cu comunicatiune, c) afundarea corpurilor solide in fluidităti.

Fenomenele miscării la corpu aerose:

a) elasticitatea, b) apesarea aerului.

IV. Sunetul: a) inaintarea, b) reflesul lui.

V. Lumină: a) inaintarea, b) reflesul, c) refractiunea luminei, d) instrumente optice, e) colori.

VI. Fenomene magnetice, electrice

Obs. la c. f. — a, Surfătia apei. Děca torni apa intr'unu pahar, surfătia ei se miscă cu neastempero; curentu inse se asiédia particulele ei cele saltande, fiindu ca le ingrevăza redicarea loru poterea atragatorie a pamentului; surfătia apei linisite formăza unu planu orizontalu.

b) Vasele cu comunicatiune. Děca torni apa in două tievi de sticla, impreunale josu prin o tieva de tiniché, asti, ca acea apa ajunge in ambele tievi la o asemenea inaltime. Děca tiev'a a dou'a este tare scurta, si gur'a ei bine ingustata, atunci ap'a din tiev'a d'anteiu apasându-se spre fundu ajunge la gur'a cea ingusta a tievei cei scurte, se inieptează si sare in susu.

In două vase cu comunicatiune ajunge dara surfătia unei fluidități la o asemenea inaltime. Pre acăsta legă se basăza funten'a saritorie. Dela acăsta legă se abate redisarea fluidității pre marginea vasului si in tievile capilară — prin preliagere (adhesiune).

c) Afundarea corpurilor solide in fluidităti. Lemnul este mai usior ca ap'a, pōte dara plută asupr'a apei; ferul este mai greu că ap'a, prin urmare unu cuiu de feru se cofunda in apa. Děca iai inse o coveta de vinoche (= feru si oitu cu cositoriu), o pui i cumpena, asti ca trage de unu lotu; o impli cu apa, atunci trage cinci loti; prin urmare ap'a cuprinsa in coveta este de cinci ori mai grea, că covet'a. Pindu dara covet'a in apa, va plută d'asupr'a apei, fiindu ca ea in estinderea sa apasa mai multa apa, că cătu este ea (= covet'a) de grea. Ori ce corpu pōte plută pre apa, děca este mai usioru, că catalimia apei, pre care o apasa; iera de este mai greu, se cofunda.

Fenom. misc. la corp. aer. a) Elasticitatea aerului. Děca apesi in pusc'a de pena, astupata la una capetu cu unu dopu de coj'a de cartofu, sunulu mai tare, indata va sară dopulu din ea si inca cu pocnetu. Aerul inchis in pena si apasatu de sunlu s'a opusu acelei apasari prin elasticitatea sa,

si asiā a impinsu dopulu afara, pentru ca acest'a nu i se opunea. Cu cătu va si apasatu intr'unu locu inchis mai multu aeru, pre atētu cu mai mare potere prinde elu a se estinde. Pre acăsta legă se basăza sticla improscatoria (alui Heronu) s. a.

b) Apasarea aerului. Děca bagi o tieva de sticla subtită in apa, se imple cu apa; o apesi cu degetul asupr'a capetului de susu si apoi o scoti din apa. asiā nu pōte esti din ea pre la capetul de josu nice o picatura. Impli unu pahar cu apa pāna in ochiu; apesi d'asupr'a lui en mān'a stenga o bucată de hārthia mai mare că gur'a lui; lu intorci eu fundu in susu; astfelui ap'a nu se va versă din elu. Ap'a nu pōte curge in casulu acest'a nici din pahar, nece din tieviora, fiindu ca o apasa aerul. Aerul adeca celu mai de josu, in carele traime noi, fiindu ca este apesat de masă a aerului de d'asupr'a nōstra, apasa asiā dara si elu pre de tōte laturele obiectele de pre pamentu cu mare potere. Pre apesarea aerului se basăza resusflarea, sugerea, apoi foile de suflatu in focu, pump'a si tulumb'a. Apesarea aerului se mesora cu barometrul.

IV. Sunetul. Děca prindi unu firu de atia de colțiu mesei, 'lu apuci de celalaltu capetul cu mān'a stānga si lu intindi, apoi lu smucesci cu degetele dreptei, va produce unu tonu. Cu cătu este firul mai intinsu (sēu cōrd'a de lauta), cu atât'a da unu tonu mai inaltu. Sunetul se nasce dara prin miscarea vibranda a unui corpu.

a) Inaintarea sunetului. Sunetul inaintează prin aeru la arechile nōstre. Din departare vedem d. e. mai anteiu securea tajatoriului de lemn ajuns pre blana, apoi audim poenetu, pentru ca pāna sa ajunga acelui sonu la urechile nōstre prin aeru, se cere zahava (tempu).

b) Reflesul suntelui. Vibratiile sunoului inaintându prin aeru si ajungendu d. e. in o padure pāna la dealu, isbescu de elu, si aerul prin elasticitatea saia le inieptează in apoi, de le mai audim odata. Unu sunetul asiā respinsu (= reflectato) se numesc resunetu (= echo).

(Va urmă.)

Cronică resbelului.

Din impartasirile foilor atătu filo-catu in antisfranceze se vede ca rezistintia Franciei crește din momentu in momentu. Prussienii cunosc situatiunea serioză, ce li se prepară prin aceea si care din ce in ce devine totu mai grava. Armat'a dela Loire, 40—60,000, se concentrează intre Bourges si Nervers si va suscepe operatiunile sele spre Orleans; děca si altu ceva nu-i succede totusi va dā de locu de ajunsu celor două corperi de armata, corpulu primu bravaresu si alu 3 de prussieni, postate la Versailles. Armat'a din Lyon se concentrează intre Laupres si Belfort, naintata adeca spre Epinal. Ea constă de o camdată numai din 20,000 inse sucursale de trupe in directiunea acăsta curgă ne-

incetată. Problem'a acestei armate e, a se opune trupelor, ce naintează spre Sudu.

Proviantarea trupelor germane, ce impresora Parisulu intimpina greutati neinvincible, de ore ce drumul de feru din Germania către Westu e in mai multe locuri intreruptu. Birouint'a Toulului inca n'a reparat in privința acăsta totu. Neintreruptu comunica drumul de feru numai pāna la Nancy. Dupa orasul acest'a se află unu tunel, care s'a daramatu din partea francesilor asiā incătu reparaarea lui va recere, după parerea specialistilor prussieni, celu pucinu trei luni de dile. Vagonele trebuie asiā dara acolo sa se descarcă cu mare zabolivă. Dupa tunel se pōte folosi ierasi drumul de feru, inse numai pāna la Chateau Thierry, (departarea de 15 mile dela Paris) de ore ce de ci incolo suntu tōte podurile neraparabilu ruinate; Preste totu daramarea si pustuirea e totu mai mare din ce locul e mai aproape de Parisu.

Astazi avem nainte-ne împărtesire despre situația din sf impregiurolu Parisului si din sorginte francesu, Scirile aceste au sositu prin aerostatul parte in Brusel'a parte in Tours. Ele contradică pre deplinu datelor prussiene si accentuează, că întâlnire din 23 Septembrie, negată din partea prussienilor, s'a intemplat si ca a reesită pentru francesi forte favorabile. Si alte date contradic directu tuturor scirilor, care ne-au venit dela prussieni. Relativ la cestione internă in genere luata nu e nimic de temutu; relativ la resbelu avem de a inregistră, ca afara de glorios'a luptă, din 23 la Villejuif, său mai intemplat vre-o căteva întâlniri mai mici in favorea francesilor, intre care un'a mai serioză la Pierrefitte. Gardele mobile se intaresc si implinesc serviciu, care nici cându nu s'ară si așteptat dela ele. Gard'a națională inca are batalioane, care resolutu pretindu a luă parte la excursioni. Flotila de pre Seine a avut atacuri serioze cu prussienii incubati in parcul dela St. Cloudu, ea a rezistat inițialui si a culcatu multi dintre ei la pamentu, recăstigându totudeo-data si positi'a loru la insul'a dela Bilancourt. In pucine dile vomu avea a inregistră angamente mai mari.

In Strassburgu au devenit de prizonieri afara de 17,000, trupe sanitoase, si 2100 raniti. Intre prizonieri se află 7000 insi garda națională; care numai s'a desarmat nu s'a transferat in Germania, 1843 căi, preste 1200 tonuri si nenumerate puci au cadiutu in man'a prussienilor.

Sciri din diferite parti documentează, ca cavaleria prussiana angajata la Toury au fostu in număr de 4—5000, nu 500.

Generalulu U h r i c h , despre care anunciasem in nrulu precedinte alu foiei nōstre ca s'a re'ntorsu prin Sueză in Franchia, a si sositu in Tours. Despre primirea lui acolo ni se relatează cu datul 2 Octombrie, din care relata scōtemu următoarele: Elu a sositu in diu'a numita la 6 ore dimineața dela Bourges; regimulu l'a acceptat, inse nu la ora anumita si publiculu nu scia nimic'a despre sosirea generalului si asiā s'a intemplat, de nimenea n'a exceptat spre primirea lui la curtea

FOIȘIORA.

RELATIUNE PRESENTATA

A. PAPIU ILARIANU

in siedinti'a pleauria a societății academice române, din 9 Septembre 1870, despre manuscrisele lui Ioan Budai-Deleanu, eslatore in bibliotecă centrală din Bucuresci.

(Urmare)

III.

Temeiurile gramaticei românesei, 45 căle in 4°. Altu exemplar, 18 căle in 4°.

Vorbindu despre ortografia română, Budai dice: „Cercat'amu in totu chipulu, déra prin spire delungata amu remasă incredintat, ca nu este putinția de a aduce limb'a romană la regulă gramaticesce, de o vomu serie cu litere slovenesce... In urmă, vediendu ea după ortografia cu litere latine se deslăgă tōte indoelile ce s'au ivită pān'acum la gramaticele românesci, ba asiā se potu asiédia regule, incătu pare ca acăsta ortografia este un'a hotără din fire pentru limb'a romană, m'amu indemnătu a talmaci temeiurile

gramaticei mele cu slove latinesce... déra nimici nu au coversită pān'aeum tōte regulele ei: eră si cu anevoia săra de Lexiconu a sevirsu unu lucru că acăsta, déra cu prilegiul Lexiconului său pututu face cu multu mai lesne, căci acolo se află tōte cuvintele... Improtiv'a acelor'a ce dōra aru cārti asupr'a sloveloră latinesci, déra aru si locu aci, multe forte a-siav ave se respondu. Dorește ca slovele care le dicem noi slovenesci, tocmai asiā se lovesc cu firea si faptur'a din launtru a limbii rom, că si cele torcesci. Primirea sloveloră slovenesci a fostu o templare destul de jelnica pentru limbă... Avut'au români unu felu de scriere mai nainte de a primi literile sovinesci, si ce felu? de bona séma nu putem hotărui, fiindu ca nu avem nici o dovăda la māna; deci, in zadaru dicu unii cum ea pāna in dilele lui Alexandrescu-Voda celu bunu, aru si tienutu români sloveloră stramosiloru sci, adeca cele latinesci: căci nearetându-se macaru cătu de mica scriere de pre acele vremi, nu suntemu detori se credem... eu voi scrie gramatic'a depreuna si cu slove latinesci, si vrendu se aretu neajungerea scriorei slovenesci la limb'a rom, voi aduce la locurile sele neresbatute dovedi."

Ortografia cu litere latine ce propune Budai,

e etimologică forte naintată. Elu scrie o in locu de u, in dico, inclinacione, in locu de: dicu inclinatiune. Elu pastră pre l' muiau in calli, molli, filiu, inclido etc. „Se pōte cu adeverat, dice Budai, scrie si cu alta ortografie, déra mai ca atătea regule vei trebuia sa dai căte nume suntu.“ „Sa se ieia, dice, a māna gramatic'a lui Molnar, si vei perde totu gustulu de a invetiă gramatica.“ „Acesti vrednici barbati (Molnar si Tempea) s'a silitu cătu au pututo a desvolbi limb'a romană, si pentru acestu engetu alu loru cauta sa le remâna laud'a intrăga. Atăta numai suntu de vina, ca rapiti cu ore-si care rivna asupr'a altoru patrioti ai loru*), n'au vrutu sa calce in urmele loru, si se mai curătăca cararea care au aflat'o aceea-si spre a nimerirea la adeverat'a ortografie a limbii române, temendu-se dōra că prin aceea sa nu se brindia de densii ceva-si imatiune de unie... „Acesti vrednici barbati déca s'a sfidu a indreptă limb'a sea după isvorulu adeverat, adeca după limb'a latină, temendu-se că sa nu se facă paistasi! incă trebuia se aléga acea ortografie, care sa se pōte mai lesne talmaci tōte regule gramaticesce.“ Prin acăsta din urma ortografie, Budai intielege o ortografie ciriliana simplificată, despre care mai josu.

drumului de fero, bravul aparatori alu Strassburgului a fostu asiadara silișta a migră că unu simplu muritoriu dela otel la otel, pentru de a-si astă o adopostire. Intr'aceea s'a aflatu indata sosirea lui si su condusu in paleulu archiepiscopescu unde locuiescu si ministri Crémieux. Glais-Bizoin si Fourichon. Sosirea lui Uhrich in Tours s'a acceptatu cu atât'a mai mare nerebdare cu cătu se speră, ca capitulatiunea Srassburgului i va conde ore cum a primi iera-si servicie in resbelul de satia; la casulu acest'a i s'aru si incredintat postulu admirulou Fourichon (ministrul de resbelu.) De ore ce inse sperant'a acésta nu s'a implinitu, se alesera intr'unută de succesoare alu admirulou generalulu Lefort, in momentulu ultimu se abatusera inse dela alegerea acésta si se incredintă interimalu lui Crémieux portofoliul ministeriului de resbelu.

Sér'a la 5 ore se adusera ovatiuni g neralului Uhrich. Tinerimea din Tours, mairulu, consiliul municipal in fronte se dusera in paleulu archiepiscopescu, pentru dea salută pre generalulu. Uhrich primi manifestatiunea in curtea palatului si responde la strigale: „Vive Uhrich vive l' Alsace vive la France!“ cu pucine cuvinte patriotice in care accentuăza ca reprezenta acolo bietulu, nefericitud Elszasu, care e si va remanea francesu. Dupa acestea luă Cremieux cuventul si tienu o vorbire, care a fostu o circumscriere a devisei regimului provisoriu: „Nici uno policariu din teritoriul nostru, nici o pétra din fortaretele noastre nu cedem!“ Multimea se imprascia dupa aceea intre strigate entuziastice.

Foi'a „Constitutionel“ publica, in unul din nii sei mai prospeti unu articolu, scrisu de Girardin, intitulat „Cuventul situatiunei“. Autorulu dice, incepndu dela raportulu lui Fav e despre convenirea sea cu Bismarck, ca Franci'a s'a convinsu din acelu raportu durosu, ca i va si mai usioru a dictă pacea decătu a o acceptă. De aceea sa o dictéze. Midilocul sp̄e acésta lu vede Girardin in procederea cu planu si unitate, care astadi se urmaresce, si in contragerea grabnica a poterilor desbinute pâna acum intr'unu modu neresponsabilu, in dōne armate, in armat'a de Nordu (Loire=) si de Sudu (Rhône=) care, in numero de cāte 150,000 suntu determinate a mentui Parisulu si Metiulu de asediul său a nelinisci si ostenu in continuu celu pucinu pre asediatori. Elu enumera erorile, ce le a comis pâna acumu régimul provisoriu si dice ca din ele provine numai nedisciplina betia, despreliul armatei, si ruin'a Franciei. Elu si esprimă mai departe temerea ca déca régimul nu va lucra conformu suatului datu, Franci'a va fi perduta, si prussienii voru nainta in tiéra pâna la Pirenei si mare. „Cuventul situatiunei“ e basatul pre o scire din Parisu cu datu 25 Sept. sosită in Tours prin balonu in care se dice ca „trei dintre epistolele aflate la prussieni esprima descuragiare profunda.“ Déca departamentele acumu aru tramite pre toti barbati, cari i au, bine său reu inarmati, in pucine dile tōte aru si ispravite. Prussienii at-

cati intre Paris si departemente, s'aru contropi cu totulu.

Lupt'a de la Longjumeau.

Incaierarea care avu locu lângă Longjumeau, si despre care depesele agintiei Haves au vorbitu dejă, pare ca avutu o importantia multu mai mare de cătu omu si credintu la inceputu.

Dupa informatiunile particulare ale „Correspondentie sieve,“ lupt'a acésta a tenu tu o mare parte din di.

Inimicii prussiani, in numeru de 10,000 ómeni, se stabilisera pre podisulu de la Longjumeau, in-tre Dourdonu si lini'a Orsay.

Francesii erau că la dōne miluri, comandati d'unu colonelu, alu cărui nume, din nenorocire, nu se cunosc.

Ataculu prussianilor a inceputu la siese ore diminet'a.

Sefulu statuiene telegrafului de la Rambouillet organisase inca de la cele dintâi lovitură d, tunu unu curint de nouatati pre lini'a Bretagne, si astfelui mai multi caletori au potut cunoscere ore-care detaliu ale acestei lupte.

Inimicul, forte bine informatu, scia cu ce micu numero de luptatori avea a face.

Astu-felin, dupa cancanada bine susținuta si care nu facu putinu reu a loru nostru prussianii s'aruncara cu gramad'a asupr'a micului corp francesu, tactica forte cunoscuta, cu multu succesu.

Ac'i i acceptă colonelulu.

De la 16—26 mitraileuse, forte rapede desecrate, luă corpulu prussianu in resperu.

In mai putien de 20 minute, colón'a inimicataiata in dōne trunchiuri, incepndu a se bate in retragere, incercându d'a se reformă de mai multe ori.

Déca artileri'a francesă, cu dibacia condusa, isi incepndu lucrarea si sfersi prin a provocă o completa invalmisiela intre prussiani.

Dupa Gazet'a Franciel, trei tunuri de ofieliu au fostu luate de soldatii nostri.

Au inceputu a se gasi fugari prussiani in tōte tierile vecine cu câmpulu de bataia, si pâna la nesce distante considerable.

Ni se afirma ca nouataea despre acestu succosu, cunoscuta la Parisu sér'a, a produsu unu adeverat intusiasm si s'a indoito, déca e cu putintia, incred rea operatorilor capitalei.

Reîntorcerea flotei francese.

Ecadru'a cunerasata, pre care o comandă admiralul Fourichon, a reintrat la Cherbourg, si s'asuntia ca ceea-lalta parte a flotei de sub ordinele admiralelui Bouest-Willaumez are sa deserte si ea porturile.

Baltic'a si murea nordului suntu déra libere si asediările de pâna aci au inceputu.

Hamburgu, Kiel, Jähde, Stralsund, tōte puncte amenintate nu mai su de ce so teme si porturile de comerciu germane, căror'a presintia pa-

temere despre acésta parte. . . . Cu tōte acéstea cându sa nu voiésca némulu său cei invetiali si luminati a némului a primi acestu felu de scrisoria „atunci nu le pociu dă altu statu, numai că sa-si mute ortografa care au pazit u pâna acumu, si mai intâi de tōte, sa scotia din alfabetu si se lapeda inca slovile urmatore: w, y, ia, iș, ș, w, u, oy, z; puindu in locu de w, slovo c cu oa coditia intorsa c de desuptu, iera in locu de ș, cu; in locu de k, e; in locu de ta, ia; in locu de iș, iș; in locu de ș, in; in locu de w, o; in locu de u, i; in locu de oy, ș; in locu de z, ș, precum cere firea limbei.“

Dine acestea se vede cu ce difficultati si pre-judetie aveau sa lepte literatii nostri pre la incep-
potul sec'ului, nu nomai pentru introducerea literelor latine, dară pâna si pentru simplificarea ortografiei ciriliane.¹⁾

IV.

Dascalulu românescu pentru temeiurile grame-ticei romanesci, tom. I., 14 cōle in 4°. E unu dialogu intre Dascalulu si Diaculu asupr'a temeiurilor grame-ticei romanesci.

¹⁾ Budai intielege aci pre Klein si Sincai cari publicaseră gramică română cu litere latine la 1780, inainte de Molnar si Tempea.

vilionului francesu causă stătea suserintie, an se si păta relua miscarea de pâna aci.

Caus'a acestei retrageri a escadei care sa fie? E forte simpla. Marin'a francesă, surprinsa, că si armat'a, de rapeda incepere a ostilitătilor, a trebuitu se păda in preparative, ori cătă activitate aru si posu, timpul ce aru si trebuitu sa consecro pentru incaierare, si, cându sosi in apele inamice, prussianii avusesera timpu sa semene pretutindeni torpile si unele distrugătoare, care faceau aproape imposibile apropiarea flotei.

De bona-séma scadr'a francesa aru si potutu, cu tōte astăa, sa intre cu forția pre riu'l Weser si in unele porturi, că sa bombardze stabilitatele si orasiele pre cari Germania tinea sa le apere mai multu. Cu pericolu d'a vedé cătă vase sudobite, rezultatul se putea dobendii. Déra ore justifica dens'a unu asemenea sacrificiu si distrugerea Hamburgului, spre exemplu, aru si compensat perdearea bastimentelor cunerasate?

Alte consideratii aternu apoi greu in băntanta. Prin nenorocita intorcere ce au luat evenimentele, prussianii actualmente ocupă o parte din Francia si suntu stăpâni pre unu ore-care numera de orașe deschise si importante. Incendiul porturilor de comerciu déra n'aru si provocat jafuri si devastări desaströse, in tienuturile pre cari le occupa densii?

In sfersitu, stagionea care naintea, siliá si ea pre flota se plece din Baltica. In Acestu timpu de tōmna, mările nordului suntu pline de cétia, care face forte pericolosa miscarea unei flote, si, inca dela inceputul lunei lui Octombrie, celu mai d'antai frig putea face intorcerea dificile.

Trebuiá déra sa se reintorcea.

Déra, reîntrându in porturi, marin'a francesa nu si a sfersitu insarcinarea ce are.

Afara c'parte din echipage remane pre terma pentru serviciul flotei si protegerea litoralului, ceealalta parte, intrebuintata pentru apararea nationale intarise garnison'a forturilor Parisului si armat'a generalelui Trochu sub murii capitalei.

Se scie ce stralucit rolu a jucat in ultimele batâi infanteri'a marinesi. Soldati si mari-narii escadrelor nu se voru areta nedemai de acestu gloriosu exemplu.

Productiune si săntire de stégu.

Sâmbata sér'a la 7 1/2, ore va fi o productiune arangiata de Reuniunea sodalilor români din Sabiu. Productiunea, din bunetatea unor domnisiore si domni, va cuprinde pre lângă cantari si declamatiuni si unele piese executate pre piano si pre alte instrumente musicali. La acésta suntu invitati toti binevoitorii Reuniunei. Biletele de invitatii suntu si de intrare totu-odata se voru aflare la localu Reuniunei. — Dumineca in 4 Octobre se va sănti primul stégu alu unei Reuniuni de sodali români. Detajurile productiunei si ale săntirei stégu se voru vedé din programele ce se voru im-partiti la intrarea la productiune.

Pentru orientarea acelora domni ala a că-

V.

Temeiurile grame-ticei limbei românesci, scris in limb'a latina, in Leopoli, la 1812. 2) Ms. legatu de 198 foi in 4°. Potu dice, un'a din cele mai bune lucrari grame-tice ce posedem pâna astazi. La inceputu, are o prefatiune de 9 foi, unde pre Români si numesce Bomaeni; tratéza pre largu despre numirea Vlach; despre originea limbei române din limb'a vulgara a vechilor Români, si despre coruptiunile ei; vine apoi la grame-tice români. Si anume, despre Vacarescu, pre care forte la lauda si despre toti căti au cercutu a stabili regulele grame-ticei române scriindu cu litere ciriliane, dice ca oleum et operam perdidere. Iera Klein, introducendo ortografa latina a deschis calea adeveratei culturii a limbei române. Acésta prefatiune trimitendu-o eu lui Canonici Cipariu, d-sea o publica in Archivulu pentru filologia si istoria, Nr. XXXVI si XXXVII din acestu anu. La capitolu Grame-ticei se afla tablele diferitelor elemente straine din limb'a română. 3)

¹⁾ Vedi si cele dise in „Viéti'a lui Sincai,“ pag. 51.

²⁾ Fundamenta Gramaticae linguae Româniae seu dictae Valachiae usui tam domesticorum, quam extraneorum accomodata. Leopoli anno 1812.

³⁾ Vedi despre aceste table mai susu Nr. 1.

roro cunoștință nu a străbatut în dezvoltarea acestui Reuniune dâmu următoarele date orientatoare. În 1870 s-a inițiat sub patronatul Excelenției Sale a Arhiepiscopului și Metropolitului nostru Andrei Bar. de Siaugun, și s-a autorizat de guvernul provincial, fiindu de atunci până acum președinte și conducător al Reuniunii redactoarele foile acestei. În Septembrie 1869 Reuniunea, care și ocotoreea convenirea în o sală a seminarului gror, și-a luat locul propriu pre lângă o chiria de 96 fl. pre anu. Audiendu-se din mai multe părți dorința expresă de a avea Reuniunea unu localu mai potrivit de convenire, în cătu să poată participă și membri, ajutori, după cum se întemplă acăstă și la alte reunii, în Aprilie a. c. a deschis locul din stradă Ureziului nr. 391 pre lângă o chiria de 400 fl. pre anu. Scopul convenirilor e depusu în statutele reunii, carele, deca nu s-a ajunsu pre deplinu, sperându ca cu incetul cu incetul să se va ajunge.

Reuniunea și are adi standartul dorit, pre care credem ca nu-lu va lasă sa cada ci lu va iei la inaltimea ce i se cuvine.

Deva 27 Septembrie 1870.

In legatura cu raportul, ce facusemu înainte de adunarea tienuta la Deva în caușa teatrului, vînu a completă istoricul acelei după decurgerea ei; în diu'a insinu de adunare de după numerul micu ce intrase în oras, se parea ca adunarea nu va fi numerosă, însă în deminu'ă dilei numite pentru deschidere, numerul crescă într'ală, în cătu temere de unu numero micu disperu. — Siedintă s-a deschis prin președintele comitetului de 5. Dr. Hodosiu care s-au și proclamat de președinte alu adunării constituante, și după constituirea adunării, secretariul ei Iosif Vulcanu tienu o discursiune bine lucrata, despre teatrul în genere, apoi în specia la români — după acăstă Hodosiu facu istoricul teatrului român din România, și Moldova, cu aceste s-au terminat siedintă intâi' e avându-se membrii adunării a se inscrie la comisiunea alăsa pentru primirea membrilor în sociate — séră au fostu concertu, la care au participat multime de straini, precum și în adunare.

A doua di cetindu-se numele membrilor întrati în societate, adunarea s-au declarat de capabila a pasi la agendele indicate în program, și asi numai decătu s-au procesu la desbaterea proiectului de statut, carele s-au și primit cu unele modificări; în decursul desbatelor s-au observat celu mai bonu rendu, în cătu de straini au fostu admirata, la acăstă au contribuit multu tactică președintelui bine inițiatu în parlamentarismu.

Dupa votarea statutelor, s-au procesu la alegera președintelui, vicepreședintelui și a comitetului, alegandu-se înumanitate de președinte Dr. Hodoiu, de vice președinte Dr. Iosif Galu și Iosif Vulcanu, ier de membrii în comitetu Aleandru Romanu și Petru Mihali — cu aceste după mai multe cuventări de multumire pentru diferite persoane, și corporațiuni, ce au înlesnită tienerea adunării, siedintă s-aq inchisu desigându-se terminul viitoriei adunării 1 Iuniu 1871 în orasulu Satu Mare. — Séră balulu asemenea au fostu cercetatu de straini, cari s-au arătat fără loiali în totu decursul temporului, cătu au statu în mijlocul loru ospetii veniti din diferite părți. — Resultatul materialu privit după impregurările de fată, nu se poate numi tocmai descuragătoriu, urcându-se intregu capitalul la 8000 fl. în obligațiuni, și bani gal'a. — Acăstă aru si icón'a adunării tienute la Deva.

Varietăți.

* * Diariul francesu le „Constitutionel“ a primi dela Parisu prin balonu, biletul urmatoriu:

Suntemu cu totulu impresurati.

Post'a se face cu balonu.

Vomu tramite pre sia-care septembra căte unulu.

Gardii mobili dau fără.

Déca admiralele aru organiză o armata, care aru veni se faca pre inamicu sa se despărta, aru fi ceva enormu.

Suntemu toti bine.

Nici o afacere seriosa.

* * Se scrie din cartiul generale dela Metz diariului „Times“ urmatoriu:

Din inaltimea observatoriului prussiane, se con-

stată ca orasulu asediata totu mai e inca într'o situație escenice.

Se vedu în elu mase mari de vite pre pietie, și copiii se jocă în linisce prin gradini.

Deci fortării sîndu recunoscută că imposibile de luat, ea pote, deca e bine aprovisiona se mei tie inca multu timpu.

* * Unele dinarii vorbesu despre trimiterea unui giganticu tunu, care s'a fabricat în stabilimentul d'armărei alu alu lui Voruz, din Nantes.

Eata amenuntele ce putemu dă despre acăstă teribile arma:

D. Voruz, siesolu acestui intinsu stabilimentu industrial a oferit, pentru apararea Parisului, acestu tunu formidabile, care, încarcându-se cu 35 chilograme de ierba de pusca, bate în departare de 8 chilometre și asverle 240,000 glonțe.

Se dice c'acestu tunu este unu modelu perfectu de fabricație perfectionata, care n'a constat mai puținu de cătu 120,000 franci. E d'o astufuliu de marime, în cătu trei omeni cu mare anevoiția abia potu cuprinde în bratje partea cea mai grăsa a lui.

E destinat pentru apararea fortului Ivry.

* * Cu multă intreprinditate, cu multu sânge rece, cu multă perseveranță d. Baratti, judecător din alu 99 lea regimentu de linia, a scăpatu gloriosulu drapelul alu regimentului seu.

Sosindu la Parisu după mii de pericule, mii de suferințe fizice și morale, d. Baratti se prezinta la ministeriul de resbelu fără perde timpul se manance și se 'si schimbe hainele că se-si dea comptu despre curagiósai misiune.

D. Baratti s-a decorat numai decătu.

Aflămu ca acestu judecător a fostu din nou prinsu de prussieni și eata cum:

Ne dorindu altu decătu să se afle din nou în fatia cu inamiculu, eroicul locoteninte, după ordinea ministeriului de resbelu, parăi Parisulu că sa se duca la postulu care i se dedese. Deja colonele prussiane împresurau în parte capital'a și curierii regelui Vilhelm cutreierau ieră din lôte pările.

D. Baratti, stravestită că lucratoru, mergea între Versailles și Rambouillet, cându cădu în mijlocul unei despărți de ulani. Fiindu opritu su întrebău de cătu unu judecător prussianu. Repunserile sele nu pară satisfăcătoare, fără indoieala, căci, su inchisu într'o camera și priveghiatu.

Abia eră acă de o jumetate ora, blestemându-si rōu' sărite și catându unu nou mijlocu d'ască din acestu tristu pasu; și si venise ideia ca, după ce va li descoperit, prussianii pote ca fără nici unu scrupulu ilu voru impuscat, cându audi unu usioru sgomotu în urma.

Se întorse rapede.

— Ssst! dice o voce.

Si d. Baratti zari p'unu tieranu care'i deschidea o usia necunoscuta.

„Iea acestu costuma, dice curagiósulu omu, intindindu-i o legatura de trentie, îmbracate cu ele. In camer'a in care suntu se află o ferestre cu vergi de fieru, un'a din ele e scosă. In spre acea parte nu e nici unu paditoru. La 100 metre e o padure. Semne bune.“

D. Baratti eră liberu preste 10 minute și sosi la Tours, unde nară delegatului ministeriului de resbelu nou'a 'i odisea.

Aru trebui să se cunoască numele acelui tieranu spre a-si putea aduce aminte de densulu, cându va sosi ó'ră recompensărei.

Concursu.

Pentru ocuparea vacantei parochii a Darlosului comitatul Cetăției de bălă Protopopiatul Tarnavei de Susu, cu care suntu împreunate, urmatorele emolumente.

15. jugere de pamantu.

100. feldere de cucurudiu.

Venitulu stolaru precum este în Protopopiatu, dela tota gazda una di de lucru cu palma, — doritorii de a ocupă aciasta parochie suntu avisati de asă trimite recursele sale pâna iu 14 Octobre a. c. la sc. Protopopescu alu Tarnavei da sus in Alm'a.

Darlosu in 25/10 1870.

(79-1) Comitetu parochialu a Darlosului.

Concursu.

Pentru ocuparea postului de notariu in Avrigu, devenită vacantu, cu carele este împreunat unu salariu de 420 fl. v. a. se scrie concursu pana la 22 octobre a. c.

st. n. Concurentii sunt provocati să si asternă suplicele loru deplinu instruite la inspectoratul cercualu.

Sabiul 30 Octobre 1870.

Inspectoratul cercualu.

Nr. 159. et 1870.

Concursu.

Sistemisându-se în urmă ordinatiunei consistoriului din Caransebesiu dto 3 Sept. a. c. Nr. 688 postulu de capelanu in comun'a Giulveziu din tractul Ciacovei, asi se scrie concursu pentru ocuparea acestui postu de capelanu.

Doritorii de a ocupă acestu postu, cari potu si nu mai clerici absoluti, au de a se infatiosă pre 11 Octom. a. c. cl. veciu in s. biserică a Giulvezilui provediuti cu documintele necesari conformu §-fului 7 punt. 2 § 13. 23 punt. 5 și §. 121 punt. 8.

In Giulvezu 11 Sept. 1870.

In cointelegeră cu dlu Protopresibitern In numele comitetului gr. or. din Giulveziu Teodoru Andras. Lazaru Stoiau.

Concursu.

Devenindu statuina de investitoriu in comun'a Siur'amare lângă Sabiu vacanta, se deschide concursu pâna in 10 Oct st. v. pre lângă urmatorele emolumente:

1. Cortelu liberu
2. Salru anualu 100 fl. v. a. și dela fiecare individu cu fi de școală căte un'a pâne.

3. Lemne trebuinciose.

Dela concurrentii la acestu postu, se cere sa fie de rel. gr. or. absoluti pedagogi ori teologi, și cu purtări morale bune.

Documentele concurrentilor sa se asternă la sc. protopresiteral a tract. II gr-or. alu Sabiului.

Sabiul in 20 Septembre 1870.

I. Popescu

73-3 Protopresiteru

Concursu.

Devenindu statuina investitorescă in comun'a biserică gr-or. din Nocrich vacanta sa scrie concursu.

Lăea împreunata cu acăstă statuina este:

1. in bani gal'a din lad'a biserică 80 fl. cu sperantia de a se mari pâna la 100 fl. v. a. pentru princi de locu ieră pentru alti după cum se va stipula de investitoriu.

2. Cuartiru liberu in localitățile școlei.

3. Lemne de ajunsu.

4. Pamant de legumi in gradin'a școlei.

Doritorii de a ocupă acăstă statuina au sa-si asternă recursele la comitetul parochiale din Nocrich pâna in 20 Octombrie a. c.

Aretendu

purtarea religioasa și morale — zelul spre înaintarea invetițieilor, — ca suntu de releg. gr-or. pedagogi absoluti si versati in cantările bisericesci,

Cari voru avea testimoniu despre absolvarea gimnasiului inf. voru avea in tactate.

Nocrich 20 Sept. 1870.

74-3 Comitetul parochiale.

Concursu.

Pentru trei stipendii din fundația reposatului

Episcopu Vasiliu Mog'a, și adeca:

unu stipendiu de 200 fl. v. a. menitul pentru studenți la vre-o Universitate séu la vre-unu politehnicu afară de patria — care s'a fostu conferit gimnasistului absolutu V. Michaila, dar' capătându altu stipendiu mai mare, i s'au detrasu,

două stipendii a 50 fl. v. a. menite pentru gimnasti și studenți la școlele reale, — se scrie prin acăstă concursu.

Doritorii de a concurge la aceste stipendii au de a si ascerne la consistoriul archidiocesano gr. or. in Sabiul pâna in patru septembrii dela datul de fată suplicele loru provideute cu urmatorele atestate, si anume:

1. ca suntu români de religiunea gr-resariteana;
2. ca au o purtare morale deplinu corespundătoare si ca facu sporii bunu in studiile loru;
3. ca suntu lipsiti de mijloce, si ca nu mai au din vre-o alta fundație nici unu stipendiu.

Aceia, cari voru documentă, ca stau in vre-o relație de rudenia cu reposatul in domnul episcopu Vasiliu Mog'a — conformu unei clausule fondationale — avendu de altmintrena susu-amintitile condiții, voru fi preferiti.

Sabiul, din siedintă comisoria tienuta in 19 Septembre 1870.

(77-8)

Burs'a de Vien'a.

Din 29 Septembre (11 Oct.) 1870.

Metalicele 5%	56 70	Act. de creditu	254 50
Imprumut. nat. 5%	66 30	Argintulu	122 15
Din inaltima observatoriului prussiane, se con-	709	Galbinulu	5 96